צז: אלמנה ניזונת פרק אחד עשר כתובות

אלמנה מן האירוסין הוא דלא נפיש חן דידה אבל גרושה כו'. פירש רבינו חננאל גרושה נפיש מן דידה דיש לה מוספת והואיל ויש לה לגבות כל כך אימת שתמכור שלא בבית דין מ"ג יש לפרש שהיא צריכה מן יותר ליגשת שהיא בזויה יותר מן האלמנה:

לאתויי מגורשת ואינה מגורשת. פירש הקונטרס דלגב אורמיה קמ"ל דמגורשת ואינה מגורשת אינה גובה מזונות מן היתומים וזו היא מילתא דפשיטא דמסקפ שמא מגורשת גמורה היתה לא תוליא מזונות מן היתומין הילכך גרסה כפירוש רבינו חננאל לאתויי מגורשת ואינה מגורשת הא דתנן כל שאין לה מזונות תמכור שלא בבית דין ומרבה מגורשת ואינה מגורשת ואין לתמוה מאי קמ"ל אם מוכרת שלא בבית דין דמלי למימר דעיקרא דמילתא לאשמועינן דכא מזונות היא אי נמי מצינו למימר דלף המכירה שלא בב"ד קמ"ל דאע"ג דלא מדינא היא ניחוות אלא משום דלגדלה ביה פ"ד דלא תקנו לה רבנן למכור שלא בב"ד דסגי לה אי אית לה אפי' בב"ד: **מכרה** כתובתה. גרסה לי לפרש דהיינו מנה ומתמיה והשתא אתי שפיר דקאמר לא תמכור השאר אלא בב"ד דהיינו מוספת: **מתניתין** מני רבי שמעון היא דתניא כו'. ופ"ת ממתניתין נמי תפשוט דאתיא כרבי שמעון מדקתני לא תמכור את השאר אלא בבית דין דהיינו כר"ש דאמר כל שאין לה מזונות לא תמכור אלא בבית דין וי"ל דמכמיס נמי כרבי שמעון סבירא להו בהא דאמר כל שאין לה מזונות לא תמכור אלא בב"ד ואי מדקתני מוכרת אפילו מרבעה וחמשה פעמים ומוכרת למזונות שלא בב"ד משמע משום דאכמי לא הפסידה מזונות הוא דמוקמת כתובתה שלא בב"ד:

בתוליה בבדרכה אין שלא בדרכה לא. דליכא למימר עד שיהו כולן קיימין בין בדרכה בין שלא בדרכה דאם כן לישתוק קרא מיניה וממילא הוה ממעטינן בעולה שלא בדרכה מיו"ד של בתוליה כמו בוגרת אבל מבעולה אלא יו"ד לא אפשר לומר דהוה ממעטינן ליה דהא בקנס של נערה כתיב בתולה ואפי' הכי יש לה קנס כדאיתא בפרק קמא דקדושין (דף י.). מודה רבי לענין קנס דכולהו משלמי וכן גבי נערה המאורסה דכתיב בתולה אמרינן התם דכולהו בסקילה ואפילו רבי לא פליג אלא משום דכתיב נבדו ומיהו קשה לי אימת בבתוליה אמת לרבות בוגרת ולא בעולה שלא בדרכה ונראה לי דמשמע ליה טפי לאוקמיה בבעולה שלא בדרכה משום דמשמע בבתוליה בבתולה שלמה משמע. קשה לרבי אמאי איצטריך למכתב גבי קנס נערה למעוטי בוגרת תיפוק ליה מבתולה שלמה משמע ואפילו אם תמצא לומר דהוה בתולה איצטריך לבדרשינן ליה בתלי נערות (לעיל דף כט:) אכתי קשה מהא דאמר בפרק הבא על יבמתו (יבמות דף פא: ופס) אין בתולה אלא נערה וכן הוא אומר והנערה טובת מראה מאד בתולה ולהאי מאן איצטריך למכתב בתולה נערה בכל מקום כיון דכתב בתולה ידענן שהיא נערה ועוד קשה מהא דאמר גבי נערה המאורסה בא עליה עשרה ועדיין היא בתולה כולן בסקילה ואמאי והא כתיב בתולה דמשמע שלמה למעט שלא בדרכה אפילו מהאי טעמא דבתולה שלמה משמע ואמרינן נמי בקידושין (דף י.) מודה רבי לענין קנס דכולהו משלמי ואמאי והא כתיב ביה בתולה ושמא י"ל התם משום דדרשינן (שם ט:) בעולת בעל בעל עושה אותה בעולה שלא בדרכה ואין אחר עושה אותה בעולה שלא בדרכה:

אלא מן האירוסין מאי טעמא אמר עולא [6]משום חינא ר' יוחנן אמר [7]לפי שאין אדם רוצה שתתבזה אשתו בבית דין מאי בינייהו איכא בינייהו גרושה למאן דאמר משום חינא גרושה נמי בעיא חן למאן דאמר לפי שאין אדם רוצה שתתבזה אשתו בבית דין גרושה לא איכפת ליה תנן וגרושה לא תמכור אלא בבית דין בשלמא למאן דאמר לפי שאין אדם רוצה שתתבזה אשתו בבית דין גרושה לא איכפת ליה אלא למאן דאמר משום חינא גרושה נמי בעיא חן הא מני ר' שמעון היא אי רבי שמעון הא תנא ליה רישא מן האירוסין לא תמכור כו' מהו דתימא אלמנה מן האירוסין הוא דלא נפיש חן דידה אבל גרושה דנפיש חן דידה אימא תיבעי חן הא נמי תנינא כל שאין לה מזונות לאתויי מאי לאו לאתויי גרושה לא לאתויי מגורשת ואינה מגורשת כדרבי זירא [8]דאמר ר' זירא אכל מקום שאמרו מגורשת ואינה מגורשת [9]בעל חייב במזונותי' ת"ש כשם שמוכרת שלא בב"ד כך יורשיה יורשי כתובתה מוכרים שלא בבית דין בשלמא למאן דאמר לפי שאין אדם רוצה שתתבזה אשתו בבית דין כי היכי דאיהי לא ניחא ליה דתתבזי יורשיה נמי לא ניחא ליה דליבזו אלא למאן דאמר משום חינא יורשיה מאי הן איכא תרגמה עולא כגון שירשתה בתה או אחותה: **מתני' לא תמכור אם השאר כו'.** ר"ש קאמר לה דאמר אין מוכרת שלא בב"ד אלא למזונות חז מכיון שנכתבה מקצתה אין לה מזונות והכי מוקי לה בגמרא כרבי שמעון: **וחכמים אומרים מוכרת היא.** לכתובתה אפילו לפרקים ואף על פי כן מוכרת כיצמיים למזונות שלא בב"ד: **וזוכפת.** בשטר המכירה: **למזונות מכרתי.** משום עגה עוכה כדאמר לעיל[10]: **וגרושה לא תמכור.** לכתובתה: **אלא בב"ד.** למ"ד טעמא משום אינו רוצה שתתבזה כו'[1] הא לא איכפת ליה ודברי הכל היא ולמאן דאמר משום חינא[2] הא ר"ש היא: **גמ' מתני' מני.** מ"ק דמתני': **מכרה כאוכפה.** כולה אין לה מזונות דברי ר"מ אבל מכרה מקצתה יש לה מזונות: **לא אמרינן מקנה כסף.** מוהר הבתולות שיש לה עדיין עליהם הרי הוא כולו ויתן לה מזונות: **פרע לבוגרת.** ולא אמרינן מקצת בתולים בכל הבתולים: [2]**בתוליה.** אי הוה כתיב והוא אשה בתולה יקח: **בבתוליה.** במקום בתולים הקפיד הכתוב אבל נבעלה שלא בדרכה והיא נערה כשרה לכה"ג: בתוליה

בתולה שלמה משמע. קשה לרבי אמאי איצטריך למכתב גבי קנס נערה למעוטי בוגרת תיפוק ליה מבתולה שלמה משמע ואפילו אם תמצא לומר דהוה בתולה איצטריך לבדרשינן ליה בתלי נערות (לעיל דף כט:) אכתי קשה מהא דאמר בפרק הבא על יבמתו (יבמות דף פא: ופס) אין בתולה אלא נערה וכן הוא אומר והנערה טובת מראה מאד בתולה ולהאי מאן איצטריך למכתב בתולה נערה בכל מקום כיון דכתב בתולה ידענן שהיא נערה ועוד קשה מהא דאמר גבי נערה המאורסה בא עליה עשרה ועדיין היא בתולה כולן בסקילה ואמאי והא כתיב בתולה דמשמע שלמה למעט שלא בדרכה אפילו מהאי טעמא דבתולה שלמה משמע ואמרינן נמי בקידושין (דף י.) מודה רבי לענין קנס דכולהו משלמי ואמאי והא כתיב ביה בתולה ושמא י"ל התם משום דדרשינן (שם ט:) בעולת בעל בעל עושה אותה בעולה שלא בדרכה ואין אחר עושה אותה בעולה שלא בדרכה:

שיהו רבנן בגרושה שאינו חרוש בבזיונה הילכך אין לה רשות אלא למכור בב"ד: **גמ'** מתני' מני ר"ש היא דתניא מכרה כתובתה משכנה כתובתה עשתה כתובתה אפותיקי לאחר א"ל מזונות דברי ר"מ ר"ש אומר אע"פ שלא מכרה אלא מקצת לא תמכור מן השאר אלא בב"ד ר"ש סבר ל"א מקצת כסף ככל כסף ור"מ סבר מקצת כסף כסף של מוהר הבתולות שנשאר לה לגבות (שהם כסף), ככל כסף ויש לה מזונות עד שתנכה הכל ואין הלי כר"ש דאמרינן

מסורת הש"ס

6) [נעיל פד. וש"נ], 7) [נעיל עד: עה. ניטין מו.], 8) [ניטין עד. כ"מ יכ: ב"ב מז:], 9) [נ"ל נבלה. 10) [נעיל לו:], 1) [מוספתא פי"ו] [נעיל נד.], 2) [מוספתא ליתא], 3) והשאר לא תמכור אלא בב"ד נ"מ מלא כב"ד [נ"מ מלא כב"ד. כש"ל. 4) יבמות נט., 5) מאלמנה מן האירוסין שמעינן לה כו' נ"ל. מהכש"ל], 6) [ע"ח], 7) [כרים העמ'], 8) [ס"ס], 9) [נ"ל כתוקה].

תורה אור השלם

1. והוא אשה בבתוליה יקח: ויקרא כא יג

מוסף רש"י

משום חינא. שמצאו האנשים הן בעיני הנשים וייכין ויפשלו להן, שלא תמצנה בהפסד מוהרן (לעיל פד. וכעי"ז נימין לה ומס). מגורשת ואינה מגורשת בעלה חייב במזונותיה. דאמרי אנשים כיון דעשיה ביה מגיתא [ד"ה]. עשתה כתובתה אפותיקי לאחר. קרקע המיוחדת לכתובתה שעשה אפותיקי לכמל מיה שלה (לעיל נד.). בתולה אפילו מקצת בתולים. אי הוה כתיב בתולה יקח, מקצת בתולים משמע דהוה מאמרי בוגרת, דמשמע דכתיב בתוליה מיתמרי בוגרת, דמשמע דמעיקר כל בתוליה [ב"מ נט.]. בבתוליה. ר"ת יתרה דמשמע הכי למדרש בתוליה, דהייני בבדרכה אם נבעלה בפסלה לכ"ג, אבל נבעלה שלא בדרכה לא, דלמיסר בעולה שלא בדרכה ליכא למימר מהאי קרא ולמיכרכ עד שיהא כל בתוליה קיימין ואפילו שלא בדרכה, בדבדרשינן ליה אלמא דרבי אלעזר, דיין דבתולה ממעט בוגרת כ"ש בעולה שלא בדרכה, אלמא כי אתא למשרי אתא ובבדרשינן (שם). ר' אלעזר ור' שמעון סברי בתולה שלמה משמע, אי הוה כתיב בתולה, שלמה משמע ומיתמרא בוגרת, השתא דכתיב בתוליה אפילו מקצת בתוליה משמע לרבות בוגרת (שם).

תוספות רי"ד (המשך)

מתני' מכרה כתובתה או מקצתה נתנה לאחר או מקצתה משכנה או מקצתה ל"ת את השאר אלא בב"ד וחכ"א מוכרת היא אפילו ד' וה' פעמים מעט מעט לצורך כתובתה וביני ביני עד שלא תפרע כל כתובתה מוכרת למזונות שלא אבדה מזונותי' אלא לאחר שתגבה כל כתובתה וכל מכירותי' היא עושה שלא בב"ד וכותבת למזונות מכרתי מה שהיא מוכרת למזונות שלא יטענו עלי' היתומים כי הכל מכרת לכתובתך ותתקבלה כתובתך והלכך תפרש במכירה מה שהיא מוכרת למזונות כי למזונות מכרתי בעולה ל"ת אלא ב"ד דמודי חכמים בגרושה שלא תמכור אלא בב"ד משום דטעמא היא שלא ותתבזה גרושה תתבזה בב"ד ולא בעולה. כי' ארי' אמר רב"י א"ש כ"מ שאמרו מגורשת ואינה מגורשת בעלה חייב במזונותי' וה"מ בחיי בעלה משום דמעכבה מלנשא אבל לאחר מיתתו שהיא ראוי' להנשא תביא ראי' ותטול ומספיקא לא (הנשא וגט) [ותטול דגט] דידה מפקא מחזקתה ואין מוציאין ממון מחזקתו בספק:

---

6) נראה דחסר כאן ונ"ל וכן תנן לקמן בפתיח דגרושה לא תמכור אלא בב"ד ושולא מדקתני וכו'. כ) נראה דנ"ל ת"ר זרע אמר דבה בר ירמי' אמר שמואל וכ"ה בגיטין ע"ד אבן בב"ב מ"ז הני אמר רב ירמי' בר אבא.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com